PARTNERGEWELD

1. DEFINITIE

Het herhaald handelen of nalaten van handelen van hen die in een persoonlijke relatie staan met het slachtoffer dat lichamelijk, emotioneel, moreel of materieel schade lijdt of vermoedelijk zal lijden en waartegen deze persoon zich niet kan verweren; dit omvat ook verbale agressie, seksuele handelingen of contacten tegen de wil van de betrokkene in, evenals cultureel bepaalde gedragingen en rituelen die schade kunnen berokkenen. *

2. KENMERKEN

- **een proces van lange duur**, dat repetitief is en waarvan de ernst en vorm dikwijls verergeren
- **een asymmetrische machtsrelatie** (de pleger denkt dat het slachtoffer zijn bezit of eigendom is)
- **een relatie** die **tot verlies van autonomie**, zelfvertrouwen, schuld- of schaamtegevoelens bij het slachtoffer leidt.
- een **relatie die in een cyclisch proces** van gewelddadigheid verloopt gekend onder de naam 'cyclus van geweld'

stijging van de spanning:	angst bij het slachtoffer dat risicosituaties probeert te ontlopen
crisis en agressie:	(verbaal, fysiek of seksueel): dikwijls het enige moment dat er een vraag tot hulp is: het gevoel van schok wordt gevolgd door de ontkenning van de feiten (minimalisering van de problemen
remissie en hoop:	de pleger probeert de relatie weer te herstellen, het slachtoffer hoopt op verbetering

3. HOUDING

- **Neem alle,** ook vage, **signalen ernstig**,
- **Vraag zelf naar geweld**: weinig slachtoffers beginnen er spontaan over.
- **Let op gevoelens** en emoties tijdens de besprekingen
- **Toon uw interesse:** openheid, neutraliteit, empathie en beschikbaarheid zijn zeer belangrijk
- **Maak duidelijk dat je niet dadelijk iets zal ondernemen** (pas op voor represailles).
- **Geef duidelijk aan dat de grenzen overschreden zijn** en dat u de daden als geweld ziet.
- **Maak duidelijk onderscheid tussen handelingen en personen**
- **Probeer niet alle problemen alleen op te lossen**, overleg en werk samen met gespecialiseerde hulpdiensten.
- **Neem uit eigen beweging** op een afgesproken tijdstip **contact** op

Blijf altijd op de hoogte van de begeleiding en opvolging van het slachtoffer

4. VORMEN

- **Psychologisch:** bijv.vernederen, waardegevoel ontnemen, de ander steeds controleren, isoleren, negeren, …
- **Verbaal:** bijv. schelden, beledigen, roepen, …
- **Economisch :** bijv. controle van gezinsbudget, belemmeren om buitenshuis te werken, geen (zak)geld, …
- **Fysiek:** bijv. klappen om de oren, slaan, stompen, wurgen, …
- **Seksueel:** bijv. gedwongen relaties, geweld om tot seksueel contact te komen, de ander zo vernederen, …

5. RISICOFACTOREN EN SIGNALEN

Let op volgende elementen

Risicofactoren	➢ Jeugdige partners, zwangerschap of kleine kinderen, scheiding, hoede- of bezoekrecht, een voorgeschiedenis van intrafamiliaal geweld, alcohol en middelengebruik
Klachten	➢ Vage, onduidelijke, tegenstrijdige, herhaalde klachten bij het slachtoffer of de kinderen: pijn (aanhoudende hoofdpijn, rugpijn), psychosomatische klachten (hoofdpijn, concentratie- of slaapproblemen), gynaecologische klachten, verslechtering van een bestaande chronische aandoening ou
Fysische signalen	➢ letsels in verschillende fases van genezing, met vage verklaring, met suggestieve verdeling (gezicht, hoofd, hals (drukpunten)), schaamte bij onderzoek, vooral gynaecologisch, terugkomende of slecht onder controle te houden gynaecologische letsels of aandoeningen (SOA's), …
Psychische signalen	➢ emotionele problemen (woede, schaamte, minderwaardigheidsgevoel,onmacht, schuld), depressieve neiging en wanhoop, zelfmoordgedachten, sociale fobieën, hulpeloosheid, gedrags- of voedingsstoornissen (boulimie, anorexia)
Signalen bij de pleger	➢ weigert medewerking, is onverschillig en ontkent de feiten, of overbescherming van het slachtoffer (haar niet mee laten binnenkomen of eisen om altijd aanwezig te zijn), psychologische problemen (irritatie, depressie, persoonlijkheidsproblemen,…), brutaliteit of overdreven lief zijn.)
Signalen bij het kind	➢ emotionele problemen, voedingsstoornissen, gedragsproblemen of psychosomatische klachten

de risico's, klachten en signalen zijn niet specifiek - geweld komt voor in alle sociale milieus!
Voor gedetailleerde informatie: raadpleeg de gids op www.health.fgov.be

6. AANPAK VAN SLACHTOFFERS VAN GEWELD

A. Identificeer

Stel concrete en specifieke vragen, maar blijf neutraal en toon empathie.
Bevraag eerst de klachten, daarna de relaties binnen het koppel.
Luister naar de emoties; durf directe vragen te stellen. Typevragen helpen, bijvoorbeeld:

- Vage klachten: *"Hoe gaat het in huis; zijn er spanningen? "*
- Zwangerschapsbegeleiding: *"Bij zwangerschap is er vaak spanning,soms zelfs agressiviteit of geweld in het gezin; deze blijven vaak onopgemerkt, daarom vraag ik dit aan al mijn zwangere patiënten…"*

---

* voorlopige Vlaamse consensus, wordt na goedkeuring vervangen door officiële definitie ontwikkeld onder auspiciën van het Instituut Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

B. Evalueer

Ernst	➢ Aard van de gewelddadigheden, verergering en frequentie. Zijn de kinderen getuige van het geweld?
Gevaar	➢ Onmiddellijke veiligheid, doodsgevaar (aanwezigheid van wapens, doodsbedreiging), suïcidegevaar, isolement
Familiale en sociale context	➢ Kinderen thuis of elders wonend, burgerlijke staat, legale status (asielzoeker, …), sociale situatie, alcohol- en druggebruik (pleger en/of slachtoffer), moeilijke situaties, of kwetsbaarheid
Psychologische reacties	➢ Emotionele problemen (schaamte, angst, wanhoop), depressie, voedingsstoornissen
Hulpbronnen	➢ Financiële situatie, invloed van de partner (affectieve afhankelijkheid), mensen die kunnen helpen: *"Hebt u mensen in uw omgeving waarin u vertrouwen stelt, een plaats waar u kan schuilen?"*

C. Zorg voor begeleiding

1. **Toon uw bezorgdheid en beschikbaarheid en benoem duidelijk het geweld**.
   "Ik denk dat u slachtoffer bent van geweld", "Hebt u ooit gedacht dat u geweld wordt aangedaan?"
   Maak geen gebruik van de termen 'geslagen', 'mishandeld'.
2. **Leg verband met klachten**
3. **Licht de persoon in over zijn/haar rechten**
4. **Maak uw rol en beperkingen duidelijk, beklemtoon de confidentialiteit van het gesprek**
5. **Wijs op mogelijkheden van gespecialiseerde hulp**
6. **Help het slachtoffer de meest geschikte weg naar een oplossing te vinden**
7. **Bevestig het slachtoffer in zijn/haar autonomie**; moedig zelfverantwoordelijkheid aan evenals controle over eigen leven.
8. **Stel een beschermingsscenario op:**
   - Bepaal welke factoren het geweld uitlokken
   - Bepaal welke aanpak hierbij nodig is
   - Voorzie ontsnappingsmogelijkheden: benoem 'neutrale' onthaalplaatsen in geval van nood, zoals hospitaalwacht
   - Stel een lijst samen met belangrijke telefoonnummers (geef neutrale opvangadressen)
   - Zoek een vertrouwenspersoon of plaats om een reistas te deponeren met (kopie) van de identiteitspapieren, de persoonlijke documenten,medische certificaten, geld en kleren
   - Licht de kinderen in over wat ze moeten doen als er iets gebeurt en waar ze onderdak en bescherming kunnen krijgen
9. **Neem contact op met de pleger en handel als dokter van het koppel: zie gids (www.health.fgov.be)**

D. Zorg voor continuïteit en actieve follow-up

1. Vastlegging in het medische dossier:
- Maak een duidelijk onderscheid tussen **objectieve en subjectieve geschiedenis**
- Geef aan waar letsels overeenkomen met het verhaal van de persoon zonder een schuldige aan te geven
- Het medisch dossier moet op iedere pagina **handtekening en datum** hebben
  - **volledige beschrijving van kwetsuren** met de geëigende medische terminologie; een schema is dikwijls nuttig, een foto wordt aangeraden bij ernstige of erg grote letsels (+ een object die de meting mogelijk moest maken)
  - **lijst van onderzoeken en complementaire maatregelen die voorgesteld worden**
  - **de functionele gevolgen** van de verwondingen en de psychologische weerslag
  - **de werkonbekwaamheid**

2. Een attest van een medische vaststelling omvat:
- **de identificatie van slachtoffer** en arts, datum en uur van onderzoek en de handtekening van de arts op elk blad
- geef aan of **er direct gevaar** is: op basis hiervan zullen de publieke instanties actie ondernemen
- **de duur van voorlopige werkonbekwaamheid**: is o.a. bedoeld om in geval van officiële klacht de ernst te beklemtonen; deze moet niet alleen in verband met de beroepsuitoefening worden opgesteld, maar ook rekening houden met huishoudelijk werk, verzorging van kinderen en ontspanningsmogelijkheden …
- **de vermelding "onder voorbehoud van latere complicaties"** wanneer effectief verwikkelingen te verwachten zijn (ook met name van psychische aard)

Een attest zal **persoonlijk** aan de patiënt overhandigd worden en een kopie zal **in het dossier bewaard worden**.
Als de patiënt klacht indient, zullen de **medische gegevens alleen** maar overgemaakt worden **onder gesloten omslag** met de mededeling "medisch geheim " op de enveloppe.

3. Volg actief het slachtoffer op in samenwerkingsverband:
- Werk samen met de gespecialiseerde hulpverlening
- Blijf in alle etappes actief betrokken bij de begeleiding van het slachtoffer
- Aarzel niet om contact op te nemen met het slachtoffer volgens afspraak

Diensten voor Slachtofferhulp: maatschappelijke en juridische begeleiding; zie veelal bij CAW: www.caw.be
Centra Algemeen Welzijn: opvang,sociale steun, onderkomen,soms gezinsbegeleiding en plegertherapie
Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg: CGG hebben zich soms speciaal toegelegd op slachtofferhulp of plegertherapie.

Voor beleidsmatige vragen of knelpunten en vragen over samenwerking met andere diensten: zie de provinciale coördinatoren inzake geweld:

Brussel	: egalitedeschances@mrbc.irisnet.be - Tel.02/8003654 - 02/8003675
Vlaams-Brabant	: jessy.clynen@vlaamsbrabant.be - Tel. 016/267321
Limburg	: gelijkekansen@limburg.be - Tel. 011/305746 (Dienst Gelijke Kansen)
OostVlaanderen	: chantal.van.de.kkerckhove@oost-vlaanderen.be - Tel. anne.kesteloot@oost-vlaanderen.be – 09/2677547/48
West-Vlaanderen	: bieke.depoorter@west-vlaanderen.be - Tel. 050/403546
Antwerpen	: pascale.franck@welzijn.provant.be; ann.belien@welzijn.provant.be; karolien.boonen@welzijn.provant.be; geertrui.provinciael@welzijn.provant.be - Tel.03/2406168/69

Problemen bij aanpak van individuele gevallen kan men melden via www.wvvh.be onder de rubriek 'Permanente vorming'/ 'psychosociale problemen'/ 'geweld' op het daartoe bestemde formulier. Het WVVH team beantwoordt deze vragen.

Sociale kaart: zie **www.soka.be**, www.theseas.be; overige informatie: zie : **www.health.fgov.be**

©FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu – Mei 2006